

Handläggare: Lisbeth Westerlund
Telefon: 08-508 25 016

Till
Socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden

Bättre kontroll av missbruksmedel - en effektivare narkotika- och dopninglagstiftning m.m.

Svar på remiss av SOU 2008:120

Förvaltningens förslag till beslut

1. Socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden hänvisar till tjänsteutlåtandet som svar på remissen.
2. Socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden överlämnar tjänsteutlåtandet till kommunstyrelsen.
3. Paragrafen justeras omedelbart.

Dag Helin

Eddie Friberg

Sammanfattning

Narkotikautredningen behandlar i sitt betänkande ett antal olika frågor om narkotika, narkotikaprekursorer (dvs. ämnen som kan omvandlas till narkotika), hälsofarliga varor, dopningsmedel och s.k. flyktiga ämnen som kan användas vid sniffning.

Det är mycket angeläget att på alla sätt försöka förhindra användningen av hälsofarliga ämnen i berusningssyfte och att försöka minska tillgången till droger på Internet. Förvaltningen anser att Narkotikautredningen har rimliga resonemang, slutsatser och förslag för att öka tydligheten vad gäller myndigheters ansvar och arbete när det gäller narkotika, hälsofarliga varor, dopningsmedel m.m. Det är också bra att utredningen betonar faran med alla nya oreglerade preparat och föreslår åtgärder för att bättre hantera detta problem.

Bakgrund

Kommunstyrelsen har till socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden för yttrande överlämnat remiss av Narkotikautredningens betänkande "Bättre kontroll av missbruksmedel – en effektivare narkotika- och dopningslagstiftning m.m. (SOU 2008:120). Remisstiden går ut den 28 februari 2009 men har förlängts till den 19 mars 2009.

Remissen har även behandlats av stadsledningskontoret.

Ärendets beredning

Tjänsteutlåtandet har utarbetats inom kansliavdelningen i samarbete med avdelningen för stadsövergripande sociala frågor och socialtjänstavdelningarna öppn verksamhet och dygnetruntverksamhet.

Ärendet

Narkotikautredningen behandlar i sitt betänkande ett antal olika frågor om narkotika, narkotikaprekursorer (dvs. ämnen som kan omvandlas till narkotika), hälsofarliga varor, dopningsmedel och s.k. flyktiga ämnen som kan användas vid sniffning.

Bland utredningens bedömningar och förslag kan följande nämnas:

- Utredningen föreslår - främst med hänvisning till rättssäkerhetskrav - inte någon ändring i sättet att fastställa vad som är narkotika, hälsofarliga varor och dopningsmedel.
- Statens folkhälsoinstitut (FHI) och Läkemedelsverkets arbete med att utreda och till regeringen anmäla vilka ämnen som bör klassificeras som narkotika eller hälsofarliga varor effektiviseras. Bl.a. föreslår utredningen att myndigheterna ska bevaka utbudet på Internet av oklassificerade substanser och ges rätt att köpa in sådana ämnen för att analysera innehåll och aktiv substans, detta som ett led i att åstadkomma att klassificeringsprocessen i fråga om nya droger blir mer effektiv och snabb.
- FHI för idag en bevakningslista över nya okontrollerade missbrukssubstanser, som man inom ramen för det s.k. NADiS-nätverket (se nedan) har under observation för eventuell klassificering som narkotika eller hälsofarlig vara. För att försöka hålla jämna steg med den marknad som bjuder ut nya okontrollerade miss-

brukssubstanser till försäljning bör FHI inom ramen för detta arbete föra en utbyggd bevakningslista och ha möjlighet att utreda flera missbrukssubstanser samtidigt. I den mån flera substanser som faller inom Läkemedelsverkets ansvarsområde blir aktuella för missbruk, bör även Läkemedelsverket ha möjlighet att utreda flera substanser samtidigt.

- Den svenska delen av NADiS-nätverket (Nätverket för den Aktuella Drogsituationen i Skandinavien), som består av experter från olika myndigheter och institutioner med direkt koppling till olika delar av drogområdet, utgör ett viktigt instrument i FHI:s och Läkemedelsverkets arbete med kontroll av missbrukssubstanser. Narkotikautredningen föreslår att NADiS byggs ut och förstärks.

- Utredningen föreslår att en lag om individuella skyddsomhändertaganden av icke kontrollerade missbrukssubstanser införs till skydd för enskildas liv och hälsa, mot skador av sådana varor som regeringen kan antas komma att förklara som narkotika eller hälsofarlig vara. Som förutsättningar för skyddsomhändertagande föreslås bl.a. gälla att varan har sådana egenskaper eller effekter som avses i narkotikastrafflagen eller sådana egenskaper som avses i lagen om förbud mot vissa hälsofarliga varor samt att det av omständigheter i det enskilda fallet kan antas att varan är avsedd att brukas så att den kan förorsaka skada eller dödsfall. I första hand får det antas att det är polis och tulltjänstemän som kommer i kontakt med varor som kan misstänkas vara narkotika eller hälsofarlig vara. Beslut om skyddsomhändertagande ska fattas av allmän åklagare och ska kunna överprövas av allmän domstol.

- Narkotikautredningen föreslår att de båda industrikemikalierna GBL och 1,4-butandiol, som idag är reglerade som hälsofarliga varor, ska narkotikaklassificeras.

- Narkotikautredningen har låtit göra ingående analyser av dopningsmedels farlighet i olika avseenden. Missbruk av dopningsmedel är ett omfattande och stort problem som i många avseenden kan jämföras med narkotikamissbruk. Utredningen föreslår att påföljderna för dopningsbrott avsevärt skärps.

- Utredningen anser att det är viktigt med kunskap om sniffning för att kunna motverka sådant missbruk. Ytterligare åtgärder utöver information krävs. För att en reglering ska kunna omfatta sådana medel som idag används för sniffningsändamål föreslår utredningen att en ny förordning införs, som reglerar försäljning m.m. av vissa skadliga ämnen som kan sniffas.

- FHI ges ett tydligt informationsansvar för arbetet med att förebygga de problem som uppstår till följd av missbruk av narkotika, vissa hälsofarliga varor, vissa dopningsmedel, sådana flyktiga ämnen som kan bli föremål för sniffning samt varor som marknadsförs som om de har narkotiska, euforiserande, berusande eller liknande egenskaper.

- Utredningen anser att det även finns behov av ett centralt kunskapscentrum i Sverige med samlad kunskap om FN:s konventioner på narkotikaområdet. Narkotikautredningen bedömer att det är lämpligt att SAMANT – ANT-sekretariatet inom Regeringskansliet ges uppdraget att vara sådant kunskapscentrum. (SAMANT - samordning av alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobakspolitiken, ANT – alkohol,- narkotika,- tobak).

Förvaltningens synpunkter

Det är mycket angeläget att på alla sätt försöka förhindra användningen av hälsofarliga ämnen i berusningssyfte och att försöka minska tillgången till droger på Internet. Förvaltningen anser att Narkotikautredningen har rimliga resonemang, slutsatser och förslag för att öka tydligheten vad gäller myndigheters ansvar och arbete när det gäller narkotika, hälsofarliga varor, dopningsmedel m.m. Det är också bra att utredningen betonar faran med alla nya oreglerade preparat och föreslår åtgärder för att bättre hantera detta problem.

Erfarenheter inom staden

Bland de ungdomar som Maria Ungdomsenhet kommer i kontakt med förekommer inte GHB, GBL och 1,4-butandiol. Däremot är de s.k. nätdrogerna ett problem. Utbudet av droger varierar över tid. Olika preparat finns tillgängliga på Internet ett tag, försvinner när de blir narkotikaklassade varvid nya dyker upp. På Maria Ungdomsenhet tycker man sig se en ny typ av missbrukande ungdomar. De isolerar sig, mår psykiskt dåligt och köper sina droger på Internet. Den ökade tillgängligheten gör att drogerna når nya målgrupper vilket utgör en risk att fler börjar missbruka.

Sniffning av drivgaser förekommer då och då och sprids inom ungdomsgrupper, t.ex. inom en stadsdel. Drivgaser finns i olika former av sprejflaskor som säljs inom dagligvaruhandeln. Ett sätt att minska användningen kan vara att komma överens med handeln om att de ska vara uppmärksamma och inte exponera vissa varor så lättillgängligt i butikerna.

Inom stadens missbrukarvård och uppsökande verksamheter för vuxna har GHB och sniffning endast förekommit i undantagsfall. GBL och 1,4 butandiol förekommer inte. Däremot ser man en viss användning av s.k. nätdroger och man bedömer att dessa droger framförallt förekommer bland ungdomar. Användning av dopningspreparat förekommer i kombination med andra droger, t.ex. amfetamin.

Kommentarer till utredningens förslag

Narkotikautredningens förslag om att Statens folkhälsoinstitut (FHI) ska få en mer aktiv och offensiv roll när det gäller internetbevakning är bra. Detta arbete bör bedrivas med erfarenheter från och i samarbete med Polisens projekt Narkotika på Internet (NICKS-projektet), som sprider kunskap till svenska myndigheter och initierar operativa projekt och utredningar. Interpol har tagit upp det arbetssätt som utvecklats inom projektet och samverkan sker med Interpols Drugnet.

Det är också angeläget att FHI skyndsamt sprider ny kunskap till praktisk, kommunal nivå. Generellt är det viktigt att betona att den nationella nivåns arbete i hög grad måste rikta sig just gentemot primärkommuner då det lokala, samordnade förebyggande arbetet som kommunerna ansvarar för är avgörande för framgång. Därför är det också intressant att överväga om inte också primärkommuner kan/bör representeras i NADiS-arbetet.

Förvaltningen välkomnar förslaget om ny lag om individuella skyddsomhändertaganden av icke kontrollerade missbrukssubstanser till skydd för enskildas liv och hälsa mot skador av sådana varor som regeringen kan antas komma att förklara som narkotika eller hälsofarlig vara. Utredningens resonemang om vilka som kommer i kontakt med varor som kan misstänkas vara narkotika eller hälsofarlig vara synes dock för snäv. Kommunernas förebyggande, uppsökande och behandlande arbete samt fritidsverksamheter är arenor som mycket väl kan komma i kontakt med detta. Under fritid träffar yngre ungdomar lite äldre ungdomar i många sammanhang och kan då introduceras i drogmissbruk, exempelvis i krog- och nöjesmiljöer.

Narkotikautredningens argumentation kring GBL och 1,4-butandiol är övertygande och GBL och 1,4-butandiol ska därför regleras som narkotika.

Narkotikautredningens förslag att straffskalan i fråga om dopningsbrott av normalgraden och grovt dopningsbrott fastställs så att den sammanfaller med eller närmar sig den för motsvarande narkotikabrott välkomnas. För dopningsbrott av normalgraden föreslår utredningen att fängelse i tre år ska komma ifråga. Straff-

maximum är i dag fängelse i högst två år. Detta kan jämföras med straffskalan i fråga om narkotikabrott av normalgraden som är fängelse i högst tre år. Vid grovt dopningsbrott föreslår utredningen att straffskalan justeras till fängelse lägst ett och högst åtta år. Idag gäller en straffskala om fängelse i lägst sex månader och högst fyra år. Straffskalan för grovt narkotikabrott är fängelse i lägst två år och högst tio år.

Förvaltningen instämmer även i utredningens bedömning att det krävs ökade medel för forskning om dopningsmissbruk vid sidan av idrotten både avseende problemets omfattning samt när det gäller att utveckla metoder för behandling.

Utredningen föreslår vidare att Statens folkhälsoinstitut (FHI) får ett uttalat informationsansvar vad gäller sniffningsproblematiken. Förvaltningen ställer sig positiv till detta och vill i detta sammanhang betona vikten av att en nationell myndighet får samma ansvar avseende dopning. Lämplig myndighet skulle kunna vara Statens folkhälsoinstitut (FHI) eller det centrala kunskapscentrum som utredningen föreslår att regeringskansliets ANT-sekretariat utvecklas till.

Återigen bör betonas att informationen i hög grad bör inriktas gentemot primärkommuner så att dessa i sin tur kan arbeta aktivt gentemot exempelvis de föräldrar och skolor som finns där. Utredningens resonemang antyder ett "top-down"-perspektiv där FHI informerar skolor som sedan informerar elever. Denna information förväntas sedan förändra elevernas beteende. Modern preventionsforskning ger i stället stöd för ett brett lokalt arbete där information måste komma in i ett bredare sammanhang och där många aktörer bör aktiveras samtidigt. Därför bör just kommunerna ses som huvudaktörer för det förebyggande arbetet och få stöd av FHI i att vara detta.

Bilaga

Sammanfattning av Narkotikautredningens betänkande "Bättre kontroll av missbruksmedel – en effektivare narkotika- och dopningslagstiftning m.m. (SOU 2008:120)